

Lichocka, Halina

Sprawozdanie z działalności statutowej Instytutu Historii Nauki PAN w roku 2003

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 49/2, 206-213

2004

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

UCZESTNICTWO W PRACACH WIELKIEJ ENCYKLOPEDII PWN:

Pracownicy IHN pełnią funkcje konsultantów programowych: Bolesław Orłowski, Jerzy Osiatyński, Andrzej Śródka.

Jarosław Włodarczyk jest autorem haseł: „Regiomontanus” i „Romer”.

opracowali

Grażyna Rosińska

i *Leszek Zasztowt*

Instytut Historii Nauki PAN

Warszawa

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI STATUTOWEJ INSTYTUTU HISTORII NAUKI PAN
W ROKU 2003

WYMIANA ZAGRANICZNA

Informacja o bezpośredniej współpracy Instytutu Historii Nauki z zagranicznymi partnerami

Umowy o współpracy bezpośredniej:

- Instytut Historii Litwy Litewskiej Akademii Nauk
Współpraca z Instytutem Historii Litwy (w ramach umowy bezpośredniej) dotyczyła w 2003 r. związków naukowych i kulturalnych Polski i Litwy, nauki w Uniwersytecie Wileńskim, dorobku wychowanków Uniwersytetu oraz jego roli dla nauki i kultury Polski i Litwy.
- Królewska Szwedzka Akademia Literatury, Sztuki i Nauk Antycznych

Współpraca bezumowna:

- Uniwersytet Yale, USA, kontynuacja badań dokumentów pisma klinowego o treści astronomicznej i astrologicznej (I. Żbikowska)
- Konan Women’s University, Japonia, (I. Arabas)
- University of California, Berkeley, USA (L. Zasztowt)
- Masarykova Univerzita, Brno, Republika Czeska (L. Zasztowt)

Informacja o współpracy realizowanej na podstawie centralnie rozdzielanych limitów wymiany bezdewizowej

British Academy, Londyn (B. Urbanek, W. Wójcik)

Instytut Historii Litwy, (K. Bartnicka)
Szwedzka Akademia Literatury, Historii i Nauk Antycznych (G. Rosińska)
Rosyjska Akademia Nauk (J. Schiller)
Węgierska Akademia Nauk (H. Lichocka)

Przeprowadzono kwerendy archiwalne i biblioteczne dotyczące tematów:

1. Źródła kopernikańskie w Szwecji: księgozbiór matematyczny i astronomiczny Kopernika.
2. Badania źródeł do dziejów medycyny XIX i pierwszej połowy XX w. – Wielka Brytania
3. Cesarski Uniwersytet Warszawski 1869–1915 – Rosja
4. Uniwersytet Wileński 1815–1832 i jego Okręg Naukowy
6. Uniwersytet Wileński w II Rzeczypospolitej

Ocena merytoryczna i wnioski

Instytut utrzymał dotychczasowe naukowe kontakty zagraniczne (bezumowne), zwiększył dotychczasową działalność publikatorską, bierze duży – w miarę swoich możliwości – udział w pracy dydaktycznej i popularyzatorskiej. Pracownicy naukowcy Instytutu udzielali wywiadów radiowych i telewizyjnych.

Wyniki współpracy międzynarodowej pracowników IHN w roku 2003 potwierdziły znaczenie i potrzebę intensyfikacji kontaktów z nauką światową.

Oczywista pozostaje konieczność zwiększenia funduszy przeznaczonych na sfinansowanie badawczych wyjazdów zagranicznych pracowników PAN.

Niezbędne jest również stwarzanie szerszej możliwości bezpośrednich kontaktów z instytucjami współpracującymi z PAN w ramach umów międzynarodowych, wraz ze znacznym uproszczeniem związanych z tym formalności.

SEMINARIA

Od 2002 roku w Instytucie prowadzone są seminaria doktorskie, w których uczestniczą zarówno młodszy pracownicy naukowcy jak i absolwenci uczelni wyższych z całej Polski.

- Comiesięczne seminarium doktorskie z historii oświaty i wychowania prowadzone jest przez prof. dr hab. Kalinę Bartnicką i gromadzi ok. 25 osób. Pierwszy przewód doktorski zakończony zatwierdzeniem stopnia naukowego doktora (Świetłana Parka), następne są w trakcie przygotowania. Uczestnicy publikują swoje artykuły w „Rozprawach z Dziejów Oświaty” i „Kwartalniku Pedagogicznym”.
- Seminarium z historii nauk medycznych nt. „Polska prasa medyczna jako źródło historyczne w badaniach nad problematyką zdrowia i choroby XIX

i XX wieku” prowadzi doc. dr hab. Bożena Urbanek; w seminarium uczestniczy 13 osób z całego kraju; 2 osoby z grupy seminaryjnej mają już otwarte przewodny doktorskie w Radzie Naukowej Instytutu. Publikacje uczestników zamieszczane są w „Medycynie Nowożytnej” i innych czasopismach Instytutu.

- pracownicy Instytutu uczestniczą w seminarium „Międzykulturowy wymiar komunikacji idei w dziejach nauki” organizowanym – wspólnie z Zakładem Komunikacji Międzykulturowej UAM – przez doc. dr hab. Jaromira Jeszke; spotkania seminarzystów odbywają się w Ciężeniu k. Poznania i w Warszawie – przemiennie.

CZŁONKOSTWA W MIĘDZYNARODOWYCH TOWARZYSTWACH NAUKOWYCH

I. Arabas: International Society for the History of Pharmacy

K. Bartnicka: International Standing Conference for the History of Education,

J. Jeszke: Deutsch-Polnische Gesellschaft für Geschichte der Medizin, European Association for the History of Medicine and Health, International Network for History of Public Health (od 2000 r.)

H. Lichocka: czł. rzecz. Académie Internationale d’Histoire de la Pharmacie, Federacja Europejskich Towarzystw Chemicznych (FECS). Working Party on the History of Chemistry,

J. Malicki: International Advisory Board (przy Association for Studies of Nationalities),

B. Orłowski: czł. Międzynarodowego Komitetu Historii Techniki (ICOHTEC),

B. Płonka-Syroka: Deutsch-Polnische Gesellschaft für Geschichte der Medizin.

G. Rosińska: czł. koresp. Académie Internationale d’Histoire des Sciences, czł. International Union of Astronomy i Société pour l’Étude de la Philosophie Médiévale, International Union of Astronomy,

A. Śródka: del. Polski do Międzynarodowego Tow. Historii Medycyny,

B. Urbanek: European Association for the History of Psychiatry oraz International Association of Nurses,

J. Włodarczyk: czł. Komisji International Union of Astronomy,

L. Zasztowt: International Standing Conference for the History of Education.

STOPNIE AKADEMICKIE

Centralna Komisja ds. Tytułu i Stopni Naukowych zatwierdziła, nadany przez Radę Naukową, stopień naukowy doktora habilitowanego doktor Halinie Lichockiej i doktorowi Robertowi Zaborowskiemu.

Rada Naukowa zatwierdziła stopień doktora nauk humanistycznych mgr Beacie Wysakowskiej.

DYDAKTYKA

Działalność dydaktyczną prowadziło 15 osób w 10 wyższych uczelniach: w Warszawie, Krakowie, Katowicach, Lublinie, Poznaniu, Wrocławiu, Pułtusku, Rzeszowie, Bielsku-Białej, Kaliszu i Częstochowie.

PROJEKTY BADAWCZE (granty KBN)

– realizowane poprzez Instytut: *Klasyfikacja całej tradycji rękopiśmiennej Witelona. Perspektywy.*

NAGRODY

W okresie sprawozdawczym wyróżniono medalem Societas Jablonoviensia (pośmiertnie) dr Joannę Jarzęcką za książkę „Obraz Życia umysłowego Rzeczypospolitej doby saskiej w świetle wybranych Lipskich Czasopism Naukowych (1710–1762)”.

Mgr Witold Sygocki nominowany do nagrody Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek, za książkę „Słowo i obraz – przenikanie znaczeń Georgia O’Keeffe”.

INFORMACJE OGÓLNE

Stan osobowy w końcu roku wynosił 41 osoby, w tym 33 pracowników naukowych, z których 6-ciu było na urloпах bezpłatnych, 1 osoba zatrudniona na ½ etatu.

Spośród pracowników naukowych odszedł 1 profesor.

Udzielono urlopow bezpłatnych 2 docentom i 1 asystentowi.

Instytut należy do kategorii II w systemie klasyfikacji KBN. Dotacja KBN na działalność statutową wynosiła 1.734.200 zł (w roku 2002 – 1.651.600). Na tzw. działalność ogólnotechniczną, obejmującą m.in. koszty druku książek i czasopism, Instytut nie uzyskał żadnych środków.

Wydawnictwo Instytutu Historii Nauki:

Opublikowano łącznie 7 pozycji, w tym wydawnictwa ciągłe i czasopisma: „Analecta” z.1–2/2003, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” nr 1–2/2003 i 3–4/2003, 1/2004, „Medycyna Nowożytna. Studia nad Historią Medycyny” 1–2/2003, „Rozprawy z dziejów oświaty” t. XLII/2003, „Organon” 31/2003.

Oraz książki:

- Paweł Komorowski *Bolingbroke, Robertson, Gibbon. Znajomość i recepcja ich dzieł w Rzeczypospolitej doby Oświecenia*. IHN PAN, Warszawa, 2003, ss. 203

Inne publikacje książkowe pracowników Instytutu :

Andrzej Śródka *Uczeni polscy XIX i XX stulecia T.V Suplement*. Ukończenie wieloletnich prac (od 1973 r.) nad 5 tomami pracy *Uczeni polscy XIX i XX stulecia*, wyd. 2003.

Pracownicy Instytutu opublikowali łącznie 84 prace naukowe, w tym 2 książki, ponadto w dorobku pracowników naukowych Instytutu znalazły się publikacje popularne, artykuły prasowe i inne.

Dyrekcja Instytutu za najważniejsze osiągnięcia naukowe w roku ubiegłym uznała książki:

- Paweł Komorowski *Bolingbroke, Robertson, Gibbon. Znajomość i recepcja ich dzieł w Rzeczypospolitej doby Oświecenia*. IHN PAN, Warszawa, 2003, ss. 203
- Andrzej Śródka *Uczeni polscy XIX i XX stulecia T.V Suplement*. Ukończenie wieloletnich prac (od 1973 r.) nad 5 tomami dzieła *Uczeni polscy XIX i XX stulecia*, wyd. 2003

Prezentacja wyników prac naukowych przedstawianych na konferencjach zagranicznych (na zaproszenie organizatorów).

- *Father of Polish and Word oil Industry – Polish Pharmacist Ignacy Łukasiewicz*, 36. międzynarodowy Kongres Historii farmacji (Sinaia, 24–27 września 2003) (Iwona Arabas)
- *Kultura białorusko-polsko-rosyjskiego pogranicza*, konferencja zorganizowana przez białoruską Akademię Mniejszości Narodowych (Gorki k/Orszy; 26–27 maja 2003) (Kalina Bartnicka);
- *Polish Scientific Journals of the First Half of the 19th Century as a Channel of Communication in Chemistry*, Międzynarodowa Konferencja Historii Chemii (Budapeszt 3–6 września 2003) (Halina Lichočka)
- 2nd International Symposium: *Old Elites in Young Democracies*, Stiftung Ettersberg, Weimar, 17–18 października 2003 (Ryszard Terlecki);
- Wykład w Instytucie Polskim w Paryżu na temat Marii Curie-Skłodowskiej, 13 października 2003 (Jan Piskurewicz);
- 100-lecie nagrody Nobla dla Piotra i Marii Curie, Instytut Curie w Paryżu, 13 października 2003 (Jan Piskurewicz);

- *The Impact of Technological Progress on Modern Society*, University of Northern Colorado w Greeley, 13 października 2003 (Bolesław Orłowski);
- *Innowacyjno-inwestycyjne modele rozwoju ekonomicznego (Doświadczenie Polski i Ukrainy)*, Narodowy Instytut Badań Strategicznych Ukrainy, Polska Fundacja na Rzecz Współpracy na Rzecz Rozwoju „Wiedzieć Jak”, Kijów, 15–16 grudnia 2003 (Jerzy Osiatyński);
- Zgromadzenie Ogólne Klubu Madryckiego, Madryt, 1–2 listopada 2003 (Jerzy Osiatyński);
- Trzy wykłady w uczelniach Mińska, Białoruś, Fundacja Batorego, kwiecień 2003 (Jerzy Osiatyński);
- *Women scholars and institutions*, Praga czeska, 8–11 lipca 2003 (Ewelina Tylińska);
- *Robert Hooke's Moon*, Ryoal Society i Gresham College (Londyn 7–8 lipca 2003) (Jarosław Włodarczyk)
- Międzynarodowa Szkoła Humanistyczna, Państwowy Uniwersytet w Mińsku, Ośrodek Badań nad Tradycją Antyczną UW, Mińsk 4–20 listopada 2003 (Leszek Zasztowt);
- *Organizacje i ruchy społeczne w Rosji XIX–początku XX w.*; Konferencja Historyków Polskiej i Rosyjskiej Akademii Nauk, Warszawa, październik 2003 (Leszek Zasztowt);

Wykłady i referaty wygłoszone na zaproszenie instytucji naukowych w kraju

- *Historia wychowania w kształceniu nauczycieli. Tradycje i współczesność*, konferencja zorganizowana przez Akademię Świętokrzyską im. Jana Kochanowskiego (Kielce, 7–8 kwietnia 2003 r.) (Kalina Bartnicka);
- *Nauczanie domowe dzieci na ziemiach polskich w XIX i na początku XX wieku*, konferencja zorganizowana przez Akademię Bydgoską im. Kazimierza Wielkiego, Pieczyska, 18–19 września 2003 (Kalina Bartnicka);
- *Polska literatura mistyczna. Badania interdyscyplinarne*, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 5 czerwca 2003 (Karolina Targosz);
- *Krzemieniec – Ateny Juliusza Słowackiego*, Zakład Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza, 14 listopada 2003 (Mariusz Affek);
- *Do prześladowań nie daliśmy powodu...*, w 50 rocznicę procesu Kurii Krakowskiej, Instytut Pamięci Narodowej, Papieska Akademia Teologiczna, 3 lutego 2003 (Ryszard Terlecki);
- *Marzec '68*, Instytut Pamięci Narodowej, Uniwersytet Warszawski, 6–7 lutego 2003 (Ryszard Terlecki);
- *Europejskość myśli i twórczości naukowej Jana Jonstona po czterech wiekach*, Lesznieńskie Towarzystwo Kulturalne, 23 maja 2003, (Adam Matuszewski);

- *Polscy Nobliści*, Archiwum PAN, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie, 9 grudnia 2003 (Jan Piskurewicz);
- *U źródeł polskiej koncepcji edukacji artystycznej na przykładzie Galicji 1850–1918*, konferencja zorganizowana przez Zakład Edukacji Artystycznej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, 19–21 września 2003 r. (Katarzyna Dormus);
- Cykl bezpłatnych wykładów na temat kultury staropolskiej w Domu Kultury Warszawa-Ursynów (Wojciech Sokołowski);
- *Historia wielkich odkryć astronomicznych*, Warszawa, Festiwal Nauki, 21 września 2003 (Jarosław Włodarczyk);
- *Tekst źródła – krytyka, interpretacja*, Kazimierz Dolny, UMCS, 17–18 października 2003 (Grażyna Rosińska);
- *Galileusz i spór o miejsce nauk matematyczno-przyrodniczych w kulturze europejskiej*, Karpacz, Inst. Hist. Uniw. Wr., 4–6 czerwca 2003 (Wiesław Wójcik);
- *Poznańskie XIX-wieczne archiwalia i zabytki dotyczące opieki nad chorym*, Poznań, Zjazd PTHMiF, 26–28 września 2003 (Bożena Urbanek);
- *Tradycje uniwersyteckiego kształcenia farmaceutów w Polsce*, Warszawa, Zarząd Oddz. Warsz. Pol. Tow. Farm., 14 października 2003 (Halina Lichocka);
- *Zatrucie sporyzmem – opinie lekarzy w XIX wieku*, Poznań, Zjazd PTHMiF, 26–28 września 2003 (Anna Trojanowska);
- *Stosowanie Cannabis sp. jako środka leczniczego w praktyce medycznej w Polsce w XIX wieku*, Poznań, Zjazd PTHMiF, 26–28 września 2003 (Beata Wysakowska);
- *Apteczki i ich opiekunki w polskich dworach szlacheckich*, Warszawa, Pol. Tow. Farm. 21 stycznia 2003 (Iwona Arabas);
- *Rynek kapitałowy w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, Bielsko-Biała, Wyższa Szkoła Bankowości i Finansów, 22 maja 2003 (Jerzy Osiatyński);
- *Dziedzictwo przemysłowe Kalisza i regionu*, Kalisz, 23–24 października 2003 (Bolesław Orłowski);

Pełnione funkcje redaktorów naczelnych czasopism naukowych:

1. doc. dr hab. Halina Lichocka – „Analecta”,
2. prof. dr hab. Stefan Zamecki – „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”
3. prof. dr hab. med. Andrzej Śródka – „Nauka Polska”.

mgr Anna Trojanowska – sekretarz redakcji „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”,

dr Jarosław Kurkowski – sekretarz redakcji „Analecta”,

doc dr hab. Robert Zaborowski – sekretarz redakcji „Organonu”,

doc dr hab. Bożena Płonka-Syroka z-ca redaktora naczelnego „Medycyny Nowożytnej”.

Halina Lichočka
Instytut Historii Nauki PAN

INFORMACJA O PRACACH KOMISJI DS. OCENY
PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH INSTYTUTU HISTORII NAUKI PAN
(LATA 2001–2003) W WARSZAWIE

W październiku 2003 r., na kolejnym posiedzeniu Rady Naukowej Instytutu Historii Nauki PAN powołano Komisję ds. oceny pracowników naukowych Instytutu Historii Nauki PAN w składzie: prof.dr hab. Kalina Bartnicka, prof.dr hab. Barbara Kuźnicka, prof.dr hab. Józef Miąso i prof.dr hab. Stefan Zamecki (przewodniczący).

W toku swych prac Komisja oceniła wkład pracy wszystkich pracowników naukowych Instytutu, biorąc pod uwagę złożone przez nich sprawozdania opisowe za lata 2001–2003. Oceny dotyczące poszczególnych pracowników zostaną przedstawione do wglądu zainteresowanym w najbliższej przyszłości.

W niniejszej informacji Komisja zwraca uwagę na następujące sprawy (por. też szczegółowe sprawozdania opisowe IHN PAN za lata 2001–2003).

- 1) Instytut Historii Nauki PAN, na dzień 31 grudnia 2003 r., liczył 32 pracowników naukowych. Wśród nich było 4 asystentów (w tym 1 urlopowany), 11 adjunktów, 9 docentów (w tym 2 urlopowanych) i 8 profesorów.
- 2) Odeszli na emeryturę (spośród samodzielnych pracowników naukowych): prof.dr hab. Barbara Kuźnicka (2001), prof.dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa (2001), prof.dr hab. Tadeusz Bieńkowski (2002), prof.dr hab. Jerzy Burchardt (2002), doc.dr hab. Andrzej Biernacki (2002), doc.dr hab. Wanda Grębecka (2002) – łącznie 6 osób.
- 3) Należy podkreślić, że w latach 2001–2003 9 osób podwyższyło swe formalne kwalifikacje, uzyskując: tytuł naukowy profesora: Bolesław Orłowski (2001) i Ryszard Terlecki (2002); dra habilitowanego: Jaromir Jeszke (2001), Bożena Płonka-Syroka (2001), Bożena Urbanek (2002), Wiesław Wójcik (2002), Halina Lichočka (2003) i Robert Zaborowski (2003); doktora: Beata Wysakowska (2003) – łącznie 9 osób.
- 4) W ostatnim półroczu 2003 r. nastąpiły zmiany organizacyjne dotyczące struktury IHN PAN. Dyrektorem została prof.dr hab. Kalina Bartnicka, a jej zastępcą doc.dr hab. Halina Lichočka. Powstały dwa zakłady, a mianowicie: Zakład Historii Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Techniki (kier. doc.dr hab. Grażyna Rosińska) obejmujący: Sekcję Historii Nauk Ścisłych i Techniki (kier. prof.dr hab. Bolesław Orłowski), Sekcję Historii Nauk Medycznych